

ROBNI ZAPISI

Aleš Debeljak: PISMA IZ TUJINE. Mihelač, Ljubljana 1992. Aleš Debeljak je nekoč zapisal, da "lahko radovednost intelektualnega avanturizma prinese s seboj tudi bolečine, vendar nas bolečine silijo k razmišljanju, razmišljanje se utegne razviti v modrost, modrost pa pomaga, da je življenje nekoliko znosnejše." Tako je iz prostovoljnega izgnanstva (ali je potrebno napisati, da iz Amerike?) nastala nova zbirka esejev, v kateri se je lotil ekologije, množične godbe, književnosti, filma, eseje od tod in tam pa strnil v "znamenja časa". Kot se spodobi, je na prvem mestu ekologija, ki pa ne more biti samo ameriška, ko pride do spoznanja, da je sodobna ekološka kriza projekcija človekove duhovne krize. Kljub vsemu plemenitemu skepticizmu in razkritim pastem American Dreama je njegova zveza z Ameriko močno ljubezenska. Debeljakov "elegantni in duhoviti slog" z drzno domišljijo vred pa bo njegove (zapo)redne bralce presenetljivo spominjal na *Temno nebo Amerike*. (Irena Cerar)

Theodor Fontane: GOSPA JENNY TREIBEL. Mladinska knjiga, Ljubljana 1992. (Prevedel Štefan Vevar) Če se šestdesetletni Fontane, potem ko je nehal služiti lekarnarstvu, pisati gledališke kritike in tajnikovati Akademiji umetnosti v Berlinu, ne bi odločil poskusiti s pisateljevanjem, bi bili Nemci kaj skromno zastopani v evropski realistični literaturi. Njegov, do sedaj tudi edini prevedeni roman v slovenščino *Effi Briest* je namreč mojstrovina, ki sega v sam vrh literarne klasike, glavna junakinja pa tudi v antologijo ženskih likov, kar jih je ustvarila književnost. Fontanejevo mojstrstvo gradijo predvsem njegova pronicljiva sposobnost opisovanja in razčlenjevanja karakterjev, lakoničen humor duhovitih dialogov ter izbrušen jezik. Analiza berlinskega življenja, ponarejenosti in sentimentalnosti nemške meščanske družbe ob koncu prejšnjega stoletja je tema tudi tega, poleg *Effi Briest* in *Stechlin*, Fontanejevega najboljšega romana, ki ga je, mimogrede, napisal pred točno sto leti. (Ženja Leiler)

Alenka Goljevšček: NEW AGE IN KRŠČANSTVO. Ognjišče, Koper 1992. Alenka Goljevšček, filozofinja, pisateljica in raziskovalka slovenskega ljudskega izročila, z novo knjigo na teoretski ravni prodira v "novo dobo", ki naj bi jo pravkar živeli ali šele začeli živeti. A čeprav njena sova vzleti, še preden je legel mrak, ji je tvegan poskus vsaj zasilnega definiranja našega oziroma prihodnjega časa presenetljivo uspel. Morda tudi zato, ker Goljevščkova ne podlega skušnjavi celovitejšega pregleda nad dogajanjem, ki izpričuje new age, ampak ga spremlja fragmentarno glede na premike

v sodobni krščanski misli. V knjižici, ki je sicer pisana poljudno in šolsko poučno, lahko vendarle izvemo marsikaj zanimivega, od teozofije in antropozofije prek feministične in ekološke zavesti do vzhodne misli in alternativne znanosti. (Ignacija Fridl)

Jože Hudeček: ODVEZANE MISLI: izbrani komentarji in ocene na TVS. Državna založba Slovenije, Ljubljana 1992. Če ste se Hudečkovega pokroviteljskega prsta, ki je iz TV ekrana usmerjen direktno v vas, češ: "zamislite se, ker ste sami tako hoteli", že dodobra naveličali in vam niti na pamet ne pride, da bi sedaj vse, kar je povedal, še enkrat prebirali, premišlujte o naslednjem stavku, ki se je zapisal Jožetu Vogrincu na zavihke: "Hudeček je postavljen v kontekst, ko že s svojo pojavitvijo posebi Kulturo (v podobi skrbi in vneme zanjo)." In če se vam ob sami vzvišenosti povedanega ne bo kar vnelo pod sedalom, pa se ob morebitnem prebiranju knjige nikakor ne boste mogli rešiti odmevov avtorjevega glasu ter podobe njegovega pretilnega prsta. Za nameček pa morda ugotovili, da se Hudečkova živa beseda, odvezana v misli, na papirju reši vsaj kančka v nebo vpijočega moraliziranja. Kar pa sploh ni slabo. (Ženja Leiler)

Miha Jensterle: ZAKAJ VOJNA. Samozaložba, Jesenice 1992. Pesmi Mihe Jensterle se stilno vežejo na tipografsko in vizualno poezijo, ki je pri nas uspevala v sedemdesetih letih. Pesnik je ves čas angažiran, sesuva avtoritete, birokracijo, premišlja o lastnem obstoju, vse to pa na nerefektiran in predpesniški način, v razlomljeni formi in s piktorialnimi intervencijami. Gre torej za neprečiščene pesniške začetke pod močnim vplivom anahrone neoavantgardne poezije, ki so nastali zaradi revolta in hkratne preroškosti avtorja. (Matej Bogataj)

Vida Jeraj Hribar: VEČERNA SONATA. SPOMINI Z DUNAJA, PARIZA IN LJUBLJANE 1902-1903. Po pripovedovanju zapisal Marjan Kovačevič, uredil Marko Uršič, Mladinska knjiga, Ljubljana 1992. Gospa Vida Jeraj se je rodila davnega leta 1902 - davnega za nas, ki nam spomin komajda seže v šestdeseta leta. Njeni spomini so nadvse dragoceni: so pripoved o odraščanju nekega dekleta sredi kozmopolitskega, umetniškega okolja, v katerem je npr. Ivan Cankar prijazen striček, vedno nared, da pove pravljico. Spomini gospe Vide Jeraj so portret dobe, ki je bila trdna, urejena in za Slovence polna obetov - vsaj dokler se niso sanje začele uresničevati. "Na Dunaju ni bilo nikoli takega malomeščanstva kot v Ljubljani. Bilo je tudi veliko korupcije," se spominja gospa Vida. In že takrat: "Na ambasadi /v Parizu/ so bili zaposleni sami Srbi, ki z nami Slovenci niso imeli pravih stikov in nam niso nudili nobenih ugodnosti..." Pripoved gospe Vide nima posebne literarne vrednosti, je pa zaradi poučnosti vredna branja. (Darja Pavlič)